یادداشت

آنگاه که هنرمندترین قصه‌گو سخن می‌گوید

ساجد سنابادی| قرآن‌پژوهان تاکنون به ابعاد گوناگون کتاب آسمانی مسلمانان پرداخته‌اند. یکی از این ابعادْ هنر قصه‌گویی در کلام‌ا... مجید است. هنر قصه‌گویی یا داستان گویی از آنجا که هنر است، ظرافت و ویژگی هایی را می طلبد که همگان از آن بهره‌مند نیستند. تنها عده‌ای از انسان ها چنین موهبتی را دارند و در قالب آثار روایی خود (داستان و نمایش‌نامه و ...) نمایانده‌اند؛ اما کتاب آسمانیْ کلام خداوند است و خدا که آفریننده حقیقی است، اگر قصه را وسیله هدایت بندگانش قرار دهد، این کار را چنان هنرمندانه انجام می دهد که در تصور مخلوقات داستان‌نویسش نگنجد. در این یادداشت می‌خواهم شما را با دو کتاب آشنا کنم که مؤلفانش هنر قصه‌گویی کلام‌ا... را بررسی کرده‌اند.

کتاب نخستْ «پژوهشی در جلوه‌های هنری داستان‌های قرآن» تألیف دکتر محمود بستانی و برگردان فارسی محمدحسین جعفرزاده است که بنیاد پژوهش های اسلامی آستان قدس رضوی چاپ اولش را سال ۱۳۷۱ در دو جلد منتشر ساخته است.

نویسنده در این کتاب یادآور می‌شود که «اهمیت داستان‌های قرآنی در این نهفته است که با واقعیت سر و کار دارد، نه با وهم و خیال و بدین سبب [خواننده را] نسبت به حوادثی متقاعد می‌سازد که مستند و دارای واقعیت هستند، نه نسبت به حادثه‌ای که صرفا احتمال وقوع در آن می‌رود [اما واقعیت ندارد]». کتاب در عین تأکید بر جنبه واقعی قصه‌های قرآن، غافل نیست که قصه و داستان تنها بر عنصر واقعیت تکیه نمی‌کند و زبان هنری ویژه‌ای می‌خواهد. از همین روست که در این اثر پژوهشی، سازه‌ها و مفاهیم داستانی مانند گفت‌وگو، شخصیت، رویداد، مکان و جز این‌ها در قصه‌هایی همچون «داستان آدم»، «داستان ذوالقرنین»، «داستان موسی و دانشمند»، «داستان سلیمان»، «داستان ایوب»، «داستان اصحاب فیل» و... که در سوره‌های قرآن آمده، بررسی می‌شود. مؤلف در مقدمه خود بر کتاب از تلاشش برای بیان مباحث به زبانی ساده و ارتقای دانش و آگاهی خواننده معمولی خبر می‌دهد. بقره، آل عمران، مائده، اعراف، هود، یوسف، کهف، طه، انبیاء، نمل، قصص، سبأ، یس، صافات، ص، غافر، الرحمن، واقعه، قلم، نوح، جن، انسان، فیل نام سوره هایی است که به آن‌ها مراجعه شده است. کتاب دیگری که می‌خواهم معرفی کنم، «ریخت‌شناسی قصه‌های قرآن؛ بازخوانش دوازده قصه قرآنی» است که محمد حسینی آن را نوشته و انتشارات ققنوس در دهه هشتاد به چاپ رسانیده است. نویسنده، ترکیب «ریخت‌شناسی» را از ولادیمیر پراپ مؤلف کتاب مشهور «ریخت‌شناسی قصه‌های پریان» وام گرفته و مقصودش از این تعبیر، «فرم‌شناسی اثر با توجه به مضمون در قالب یک شکل هندسی ترسیم‌شده به گرد هسته‌ای مشخص» است.

او می نویسد که «مخاطب می تواند این کتاب را خوانشی بداند متمرکز بر متن و نه فرامتن. خوانشی که ساختار را نیز در خدمت تأویل متن می‌شناسد و بر آن است متن را با یاری گرفتن از فرم بازخوانی کند». در این کتاب، ابتدا قصه‌ای از کتاب «هزار و یک شب» ارائه و فرم آن بررسی می‌شود. سپس به روایت قصه‌هایی از تورات و انجیل مانند «قصه آفرینش» و «قصه یوسف^(ع)» پرداخته می‌شود تا خواننده به روایت قصه در این کتاب‌های ادیان توحیدی نیز توجه کند. مؤلف در ادامه کار خود، قصه‌هایی از قرآن کریم را از دید ریخت‌شناسی بررسی می‌کند. «قصه داود»، «قصه لوط»، «قصه صالح»، «قصه شعیب» برخی از دوازده قصه‌ای هستند که در کتاب نام‌برده بررسی شده‌اند.

معرفی کتاب

چگونه می‌توان شادتر بود؟

کتاب «فلسفه شادی» نوشته لورین بسر به تازگی در نشر «لگا» منتشر شده است که نه تنها فلسفه شادی، بلکه جنبه‌های علمی، اقتصادی و سیاسی شادی را پوشش می‌دهد و موضوع‌های عملی مربوط به این مسئله که، چگونه می‌توان شادتر بود؟ را با رویکردهای غیرغربی از نظر می‌گذراند. کتاب حاضر برای کلاس درس و محققانی که می‌خواهند در این باره بیشتر تحقیق کنند و کسانی که تمایل دارند تا هنرمندانه اندیشیدن درباره شادی را بیاموزند، مناسب است.

در بخشی از کتاب می‌خوانیم: «برای بیشتر ما مفهوم «شادی» یک امر اسرارآمیز است.

گاهی اوقات در تخیّلات و تأملاتمان بسیار به شادی می‌اندیشیم: آیا این شغل باعث خوش‌حالی من می‌شود؟ آیا انتخاب این شخص به‌عنوان شریک زندگی من را خوش‌حال می‌کند؟ آیا خوردن آن کیکِ شکلاتی باعث خوش‌حالی من می‌شود؟ همچنین در آن لحظه‌هایی که غرق اندیشه هستیم، وقتی می‌پرسیم «آیا خوش‌حالم»، به شادی می‌اندیشیم... واقعیت این است که فهم اینکه آیا شغلی جدید باعث خوش‌حالی من می‌شود یا نه؟ دشوار است.

برای بسیاری از ما شادی همچون خط و مرز نهایی عمل می‌کند: در پایان روز فقط می‌خواهیم که خوش‌حال باشیم. ما شادی را برای خودمان و خانواده و دوستانمان می‌خواهیم. اگرچه می‌دانیم که شادی ممکن است به تنهایی حائز اهمیت نباشد، به سختی می‌توانیم کسی را بیابیم که واقعاً معتقد باشد شادی امری بی‌اهمیت است. در ضمن اگر به چنان کسی برخوردیم به شدت گیج شده و تقریباً نگران او می‌شویم: چه کسی معتقد است که شادی چیز خوبی نیست؟»

کتاب «فلسفه شادی» از سری مجموعه معنای زندگی نوشته لورین بسر با ترجمه ناصر مؤمنی در ۲۶۲ صفحه به بهای ۱۱۸ هزار تومان از سوی نشر لگا منتشر شده است.

زین قند پارسی

علیرضا حیدری|مدرس ویراستاری

گاهی تای گرد عربی در زبان فارسی به دو شکل (هم با «ت» و هم با «ه» نا‌ملفوظ) به کار می‌رود و معمولاً با تفاوت معنا:

ارادة: ارادت، اراده

رسالة: رسالت، رساله

قوة: قوت، قوه

مراقبة: مراقبت، مراقبه

#زین_قند_پارسی

نمایشگاه کتب حوزوی و معارف اسلامی ۱۴ تا ۲۱ مهر برگزار می‌شود

نمایشگاهی از جنس دین و معرفت

حمید محمدیان

گزارش خبری

هفتمین نمایشگاه کتب حوزوی و معارف اسلامی حوزه علمیه خراسان هر روز از ساعت ۸:۳۰ تا ۱۷ از ۱۴ تا ۲۱ مهرماه ۱۴۰۱ در محل مدرسه علمیه آیت‌ا... العظمی خویی^(ره) برپا می‌شود.

به گزارش شهرآرا، چند سالی است که با آغاز سال تحصیلی، نمایشگاه تخصصی کتب حوزوی و معارف اسلامی توسط حوزه علمیه خراسان دایر می‌شود که البته این رویداد علمی فرهنگی در دو سال گذشته به علت بیماری کرونا برگزار نشد.

امسال هفتمین نمایشگاه با حضور ۱۴۰ ناشر کشوری در عرصه حوزوی و معارف اسلامی از پنجشنبه ۱۴ مهر به مدت ۸ روز با مشارکت شهرداری مشهد مقدس و آستان قدس رضوی برگزار می‌شود.

● امکان دسترسی بهتر طلاب به کتاب

هادی حصاری، مدیر پژوهش و توسعه علمی معاونت علمی حوزه علمیه خراسان، به همین منظور در جمع خبرنگاران در این باره گفت: علاوه بر اینکه هفتمین نمایشگاه تخصصی کتب حوزوی و معارف اسلامی با حضور ۱۵ ناشر بین المللی همراه است، کتاب‌های کودک و نوجوان نیز با شرکت ۲۰ ناشر عرضه می‌شود.

وی با بیان اینکه این نمایشگاه برای عموم علاقه‌مندان به حوزه کتاب دایر است به ۱۲ هزار موضوع و عنوان عرضه‌شده در نمایشگاه یادشده، اشاره و خاطرنشان کرد: امکان حضور خانواده‌ها و دیگر علاقه‌مندان به کتاب و کتاب‌خوانی در روزهای بازدید هست، ولی در عین حال روزهای یکشنبه ۱۷ و سه‌شنبه ۱۹ مهرماه به طور ویژه برای حضور خواهران درنظر گرفته شده است.

حصاری، تجهیز و تأمین منابع موردنیاز کتابخانه‌های مدارس علمیه را یکی از اهداف برگزاری این نمایشگاه برشمرد و افزود: امکان دسترسی بهتر و تهیه راحت‌تر کتاب‌های درسی برای طلاب علوم دینی و نیز حضور ناشران با دست کم ۲۰ درصد تخفیف برای خریداران برای افزایش قدرت خرید از دیگر هدف‌های برگزاری این نمایشگاه است.

مدیر پژوهش و توسعه علمی معاونت علمی حوزه علمیه خراسان ادامه داد: نشست‌ها و کارگاه‌هایی با موضوع کتاب، کتاب‌خوانی و پژوهش و تحقیق در حاشیه این نمایشگاه برگزار می‌شود.

حصاری مراسم افتتاحیه را روز پنجشنبه ۱۴ مهرماه از ساعت ۹ صبح اعلام کرد که با حضور و سخنرانی مسئولان حوزه علمیه خراسان و برخی از نهادهای استان برگزار خواهد شد.

● ضرورت تحقق تمدن نوین اسلامی با جهاد کتاب خوانی

در این نشست، حجت‌الاسلام مهدی مقامی، دبیر شورای عالی فرهنگی شهرداری مشهد، با اشاره به اینکه عمده تلاش‌های این نمایشگاه به عهده حوزه علمیه خراسان است و شهرداری نیز نقش حمایتی دارد، گفت: برای تحقق تمدن نوین اسلامی، باید نهضت نرم‌افزاری، جهاد کتاب‌خوانی، انس با کتاب و بالا بردن وزن سبد کتاب خوانی در خانواده‌ها محقق شود.

وی حمایت از نهادهای علمی و فرهنگی شهر را از رسالت‌های شهرداری دانست و ابراز کرد: کار مدیریت شهر در جامعه‌ای که کتاب‌خوان باشد و سرانه مطالعه افزایش یابد، آسان‌تر خواهد بود.

حجت‌الاسلام مهدی مقامی با بیان اینکه حوزه علمیه خراسان از حوزه‌های مهم شیعی است و شهرداری خود را موظف به حمایت از این نهاد علمی می‌داند، اظهار کرد: از آنجا که امام رضا^(ع) به عنوان عالم آل محمد معرفی شده‌اند، شهرداری مشهد مقدس نیز به دنبال آن است که ویژگی‌های آن حضرت از جمله علم و دانایی را در شهر توسعه دهد و بستر و زمینه آن را فراهم کند و از این رو، حمایت از برگزاری نمایشگاه‌های کتاب از آن دسته کارهاست.

● حل آسیب‌ها و کاستی‌های فرهنگی با برنامه‌ریزی

وی به کاهش قدرت خرید کتاب با توجه به افزایش قیمت کاغذ و چاپ اشاره و ابراز کرد: شهرداری در این باره باید کمک کند که حمایت از نمایشگاه کتاب برای تحقق دانایی در شهر امام رضا^(ع) که پایتخت فرهنگی جهان اسلام شمرده می‌شود، از جمله همین برنامه‌هاست.

دبیر شورای عالی فرهنگی شهرداری مشهد در پاسخ به این سؤال که امکان برگزاری این نمایشگاه در جوار شهدای گمنام عرصه میدان شهدا وجود دارد، ابراز کرد: هنوز امکان برگزاری نمایشگاه به علت ادامه فعالیت های کارگاهی نیست، اما مکان نمایشگاه بین المللی را می توان در نظر گرفت.

وی در پاسخ به سؤالی درباره کمرنگ بودن فعالیت‌های فرهنگی در شهر مقدس مشهد، با اشاره به فعالیت‌های اخیر در عید غدیر و ایام دهه محرم و صفر، گفت: برخی از کمی‌ها و عقب‌ماندگی‌های فرهنگی به سابقه گذشته برمی‌گردد و از این رو، آسیب‌ها و کاستی‌ها زیاد است که امیدواریم با برنامه‌ریزی‌هایی که معاونت فرهنگی در دست دارد، این امر جبران شود.

هفتمین نمایشگاه کتب حوزوی و معارف اسلامی حوزه علمیه خراسان هر روز از ساعت ۸:۳۰ تا ۱۷ از ۱۴ تا ۲۱ مهرماه ۱۴۰۱ در محل مدرسه علمیه آیت‌ا... العظمی خویی^(ره) واقع در چهارراه شهدا به سمت چهارراه خسروی دایر است.

نشست خبری
هفتمین نمایشگاه تخصصی کتب حوزوی و معارف اسلامی

عکس: علیرضا ابراهیم‌پور | شهرآرا

«من محروم نیستم» با حضور نویسنده در کتابخانه مرکزی امام خمینی^(س) رونمایی شد

محرومیت نام دیگر استعداد است

گروه فرهنگ و ادبیات

گزارش جیبی

آیین رونمایی از کتاب «من محروم نیستم» با حضور حجت الاسلام و المسلمین علی اکبر سبزیان، مدیرکل کتابخانه های عمومی خراسان، محمدرضا شیخ‌الاسلامی، نویسنده کتاب و جمعی از علاقه‌مندان در کتابخانه مرکزی امام خمینی (قدس سره) مشهد مقدس برگزار شد.

در ابتدا سبزیان با بیان اینکه امروز شاهد رونمایی از اثری ارزشمند در بزرگ‌ترین کتابخانه عمومی جهان اسلام هستیم، گفت: درباره این کتاب چند نکته را می‌توان بیان کرد، اول اینکه دغدغه نویسنده و حضور او در مناطقی که استعدادهای آنان نادیده گرفته می‌شود و تعریف درستی از واژه استعداد ندارند، نشان از حضور مجاهدانه ایشان علی‌رغم همه موانع و محدودیت‌هاست، به عبارت ساده‌تر شیخ‌الاسلامی تمامی مشکلات را پذیرفته و از نزدیک به مشاهده و بررسی تمامی موارد پرداخته است.

وی با اشاره به عنوان کتاب، تصریح کرد: انتخاب عبارت «من محروم نیستم» به عنوان نام کتاب، بهترین دفاع از کودکان و نوجوانان مناطقی است که ما به آنجا، محروم می‌گوییم، در حالی که در اصل باید آن را مستعد خطاب کرد. در واقع با رونمایی از این کتاب این مسئله را به اثبات می‌رسانیم که مناطق محروم، کم برخوردار هستند؛ اما مستعد نیز هستند، همان‌طور که نویسنده کتاب نیز بر این اصل تأکید دارد.

مدیرکل کتابخانه‌های عمومی خراسان رضوی با اشاره به فعالیت کتابخانه‌ها در مناطق کم برخوردار افزود: اگر به آنچه که به عنوان استعداد در کودکان و نوجوانان در این مناطق وجود دارد توجه کافی شود و نسبت به پرورش و هدایت آن به عنوان یک مسئول یا فرد دغدغه‌مند توجه شود، می‌توانیم امیدوار باشیم در آینده از بطن همین کودکان و نوجوانان، مدیران، نخبگان، دانشمندان، معلمان و افرادی با مسئولیت و فرهیخته وارد جامعه شوند.

وی بیان کرد: تغییر اصطلاح کم برخوردار و محروم به مستعد، تابوشکنی و دست گذاشتن روی مسئله‌ای است که یکی از بحران‌ها و دغدغه‌های جوامع امروزی محسوب می‌شود.

علی اکبر سبزیان ابراز کرد: کتاب «من محروم نیستم» حاصل تجربیات و مشاهدات محمدرضا شیخ‌الاسلامی از مناطق مستعد است. امروز این کتاب می‌تواند در ادبیات مدیران، نگاه عموم مردم، کنشگران سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و ... تغییری بزرگ ایجاد کند.

امروز باید برای آینده درخشان این کودکان، نوجوانان و دانشجویان مناطق مستعد را دریابیم و به آن‌ها توجه کنیم.

● مناطق محروم بیشتر از یک منجی به تسهیلگر نیاز دارند

در ادامه محمدرضا شیخ‌الاسلامی، نویسنده کتاب «من محروم نیستم»، گفت: این کتاب حاصل ۵ سال زندگی و گذر جوانی من در مناطق روستایی و حاشیه‌ای شهرهای مختلف و صحبت با بالغ بر ۴۰۰۰ کودک و نوجوان است.

وی با اشاره به نام کتاب، افزود: این ادعا را در نام‌گذاری کتاب دارم که در راستای از بین بردن کلمه محرومیت و جایگزینی مستعد، گام مؤثری برداشته‌ام.

شیخ الاسلامی مهم‌ترین دغدغه نوجوانان مناطق مستعد را نداشتن تعریف اصولی و صحیح از «خود» بیان و اظهار کرد: آنچه این کودکان و نوجوانان از تعریف واژه «خود» دارند، برگرفته از قهرمانان محلی، رسانه‌ای، سیاسی و... است. در واقع آنان تعریفی جامع و دقیق از «خود» ندارند و هویت خود را به هویت افرادی تبدیل می‌کنند که آنان را لمس کردند یا باورش دارند.

وی با بیان اینکه معنای واژه محرومیت در میان آنان با آنچه ما از آن برداشت می‌کنیم متفاوت است، گفت: به طور مثال ذهنیت یک کودک از داشتن تنها یک مداد و اشتراک آن با خواهر و برادر خود، محرومیت در داشتن تنها یک مداد نیست، بلکه دغدغه اصلی او مصرف و اشتراک گذاری آن با دیگران است.

محمدرضا شیخ الاسلامی ابراز کرد: کتاب «من محروم نیستم» سه نوید به ارمغان می‌آورد، اول «نگاه فرصت‌بین» را در کشور یادآوری می‌کند.

دوم «نگاه مردم‌محور» را گسترش می‌دهد، در واقع سرمایه‌گذاری این کتاب روی مردم است و در انتها «نگاه هم‌افزایی طلب» است.

وی در پایان تصریح کرد: در آغاز این گفتمان نیز تأکید کردم، برای اثبات عبارت «من محروم نیستم» باید وارد میدان شویم.

اگر نگاه و دید ما نسبت به مناطق کم برخوردار به مناطق مستعد تبدیل شود، آن وقت است که من و شما از یک منجی برای مردم این مناطق به یک تسهیلگر تبدیل می‌شویم.

کتاب «من محروم نیستم» اثر محمدرضا شیخ الاسلامی در ۲۲۴ صفحه، توسط انتشارات اسناد مشهد مقدس در سال ۱۴۰۰ به چاپ رسیده است.

نویسنده در این کتاب به مسائلی همچون مناطق محروم، روستانشین و عقب افتادگی های اجتماعی پرداخته است.

محمدرضا شیخ‌الاسلامی: آنچه این کودکان و نوجوانان از تعریف واژه «خود» دارند، برگرفته از قهرمانان محلی، رسانه‌ای، سیاسی و ... است. در واقع آنان تعریفی جامع و دقیق از «خود» ندارند و هویت خود را به هویت افرادی تبدیل می‌کنند که آنان را لمس کردند یا باور دارند

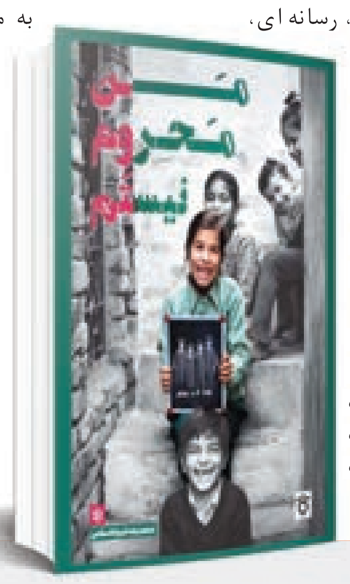

یادداشت

با ترجمه مستقیم به اثر ادبی نزدیک‌تر شویم

وحید حسینی
داستان نویس

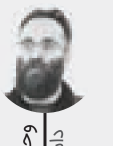

یک تأکید همیشگی نگارنده این یادداشت در کلاس‌ها و محافل ادبی درباره ترجمه‌هاست. اینکه اگر به زبان اصلی یک اثر ادبی تسلط نسبی نداریم، بهتر است آن را با ترجمه مستقیم از زبان اصلی بخوانیم. اگر بخواهم مقصودم را روشن‌تر بگویم، حرفم این است که در یک سده اخیر که بازار ترجمه ادبی کمابیش رونق داشته، مترجمان ایرانی معمولا یا زبان فرانسوی می‌دانسته‌اند و می‌دانند یا انگلیسی، کمتر پیش آمده کاری مستقیما از دیگر زبان‌های مهم به فارسی درآمده باشد. اگرچه فراوان بوده‌اند و هستند نویسندگان تراز اول و بزرگی که داستان‌ها و شعرهایشان را به یکی از دو زبان نامبرده نوشته‌اند. جای آن دارد که به ادبیات دیگر زبان‌ها به‌ویژه آن‌ها که ادبیات قدرتمند و مطرحی دارند نیز اهتمام بیشتری نشان داده شود. برای نمونه می‌توان از جغرافیای اسپانیایی‌زبان یاد کرد که بیست کشور دنیا را در بر می گیرد و نویسندگان و شاعران نام‌آوری به فرهنگ جهان معرفی کرده است (میگل د سروانتس، گابریل گارسیا مارکز، خولیو کورتاثار، خوان رولفو و...) اما بخش درخور توجهی از آثار ادبی که به فارسی برگردانده می‌شود، به واسطه زبان انگلیسی یا فرانسوی است.

اگر برایتان این پرسش شکل گرفته که خب ایراد کار کجاست؟ پاسخ این است: بعید است بتوان یک متن را کاملا (از دید شکلی و محتوایی و ویژگی‌های سبکی نویسنده) به زبانی دیگر برگرداند! یعنی همواره در ترجمه ادبی بخشی از متن اصلی از دست می‌رود - فرض کنید ده تا بیست درصد اثر - و با ترجمه دوباره این درصد از بین رفتن دوچندان خواهد شد. برای نمونه، اگر داستانی از بهومیل هرابال، نویسنده بزرگ چک، به انگلیسی برگردانده شود، متن انگلیسی در بهترین حالت (اگر ترجمه خوبی شود) معادل هشتاد تا نود درصد متن اصلی است. حال اگر مترجم ایرانی زبان چکی را نداند و آن داستان را از روی ترجمه انگلیسی‌اش به فارسی برگرداند، متن ترجمه او در بهترین حالت با شصت تا هشتاد درصد متن هرابال برابری خواهد کرد. پس ندانستن زبان اصلی و اتکا به زبان واسطه (فرانسوی و انگلیسی و...) مخاطب را هر چه بیشتر از متن ادبی اصلی دور می‌سازد. نتیجه اینکه اگر اتفاق نادری رخ داد و مترجمی چون پرویز دوایی داریم که هم فارسی خوبی دارد و هم به زبان مردم جمهوری چک مسلط است، ادبیات این کشور را با ترجمه او بخوانیم (اگرچه متأسفانه او در این زمینه مترجم پرکاری نیست).

امروز مترجمان مطرحی داریم که یک یا دو و یا چند زبان دیگر - به جز انگلیسی و فرانسوی - را می‌دانند و می‌توانند از آن زبان‌ها مستقیم ترجمه کنند. در میان مترجمان زبان و ادب آلمانی محمود حدادی را داریم و در زبان روسی؛ آبتین گلکار و حمیدرضا آتش‌برآب را. به همین ترتیب می‌توان از مترجمانی دیگر نام برد.

البته گاهی استثنا هم پیدا می شود و یکی مثل عبدا... کوثری هست که ادبیات آمریکای لاتین را به واسطه انگلیسی ترجمه می کند؛ اما آن قدر کارش خوب و ستوده شده در نزد صاحب‌نظران است که می‌توان برگردان‌هایش را به کتاب‌خوان‌های فارسی‌زبان توصیه کرد؛ اما توجه داشته باشیم که اتکا به استثنا نیز می‌تواند ما را به بیراهه ببرد.